

ט"ו [שהוא הפרק השייך לשנה זו, כי, לאחר שלמדו את עשרים הפרקים של ההמשך במשך עשרים השנים הראשונות, שאז נעשה הענין דבן עשרים שנה ראוי למכור (לישא וליתן) בנכסי אביו³⁷, הנה אח"כ לומדים אותם פעם שני, כפליים לתושי³⁸, ושנה זו היא שנת הט"ו בפעם הב'] מתחיל לבאר מהו ענין למעלה עד אין קץ, שזהו האוצר שלמעלה. ומבאר בזה, דכשם שאוא"ס הוא למטה מטה בהתפשטות וגילוי עד אין שיעור ומספר כלל (כפי שנתבאר בפרקים הקודמים), הנה כמו"כ הוא אוא"ס למעלה מעלה עד אין קץ בבחי' העלם האור שהוא בהעלם אחר העלם כו', ובכללות הו"ע הצמצום כו'.

ד) **וביאור** הענין, דהנה, אף שבע"ח³⁹ איתא שהצמצום הראשון הוא הצמצום באוא"ס שהי' ממלא את כל המציאות ולא הי' מקום לעמידת העולמות כו', מ"מ איתא בקבלה והובא בחסידות (פעמים נדירות)⁴⁰, שגם לפני הצמצום הראשון הי' ענין של צמצום⁴¹. ויובן זה ע"פ הידוע דנוסף לכך שאור הוא באין ערוך לגבי המאור (היינו שהוא באין ערוך גם לגבי הענין דמאור שבעצמות), הנה גם באור גופא, כאשר נמשך ומתפשט להיות בבחי' מציאות אור הרי הוא באין ערוך לגבי כמו שהוא כלול במקורו, כמבואר בתניא⁴². ומזה מובן⁴³, דמכיון שגם האור שלפני הצמצום הוא בבחי' גילוי (בבחי' מציאות אור⁴⁴), ובפרט שהגילוי שלו הוא באופן ששייך לעולמות, וכמובן גם ממ"ש בע"ח שם דכאשר אוא"ס הי' ממלא את מקום החלל לא הי' אפשר להיות מציאות העולמות, שזה מורה שהגילוי דאוא"ס שייך למציאות העולמות באופן של שלילה עכ"פ⁴⁵, הנה אופן המשכתו מבחי' האור הכלול הוא ע"י ענין של צמצום⁴⁶.

(43) ראה שיחת ש"פ יתרו סל"ז ואילך; ש"פ תצוה ס"כ ואילך (התועדויות תשמ"ה ח"ב ע' 1221 ואילך; ע' 1338 ואילך).
(44) ראה המשך תרס"ו ע' תקי [תרעג] ואילך. וראה ספר הערכים-חב"ד כרך ג ע' קנח ואילך. וש"נ.
(45) ראה גם ספר הערכים שם ע' קלג ואילך. וש"נ.
(46) ראה מאמרי אדה"ז על מארז"ל ע' תעו ואילך. סה"מ תרע"ח ס"ע צו ואילך. תרצ"ב ע' קסו ואילך. ד"ה קטנתי (הא) תשי"ז (סה"מ תשי"ז ע' סב ואילך).

(37) גיטין סה, א. ב"ב קנו, א. וש"נ.
(38) לשון הכתוב — איוב יא, ו. וראה שמו"ר פמ"ו, א.
(39) שער א (שער עיגולים וישר) ענף ב.
(40) ראה גם ד"ה ארבעה ראשי שנים וד"ה וישמע יתרו שנה זו (לקמן ע' לא; ס"ע לה ואילך). ד"ה החודש תשמ"ז (תו"מ סה"מ אדר ע' קיב ואילך).
(41) ראה המשך תער"ב ח"א ע' תטז [ח"ב ע' תקעב] ואילך. מקומות שצויינו בהערה 46.
סה"ש תורת שלום ע' 147. ע' 152. לקו"ש ח"ז ע' 89.
(42) ח"א פל"ג. ח"ב פ"ג. פ"י.

ובזה יובן מ"ש כ"ק אדמו"ר הצ"צ (בסהמ"צ שלו⁴⁷) בענין הבחי' שבה הי' הצמצום: "וראיתי כ"ק ממור' הגדול אאזמו"ר נ"ע שכינה לבחי' זו בשם יכולת". והענין בזה, דלכאורה, הרי ידוע ומבואר במ"א⁴⁸ שהצמצום הי' בהאור שבבחי' גילוי (וכמובא גם בסהמ"צ שם, שהצמצום הי' בהאור שהי' ממלא את מקום החלל, היינו, לא בעצמות האור אלא בהתפשטותו), ואיך זה מתאים עם כינוי בחינה זו (שבה הי' הצמצום) בשם יכולת. וע"פ הנ"ל י"ל שכוונתו היא (גם) לענין הצמצום הנ"ל שלפני הצמצום הראשון, היינו לתנועת הצמצום שבאור הכלול, שעל ידו היתה המשכת וגילוי האור (שלפני הצמצום). וזהו מה שכינה לבחינה זו בשם יכולת, לפי שהאור הכלול במאור, כפי שהוא בנמשל למעלה, הוא רק בבחי' יכולת, כמבואר שם בארוכה.

אמנם צמצום זה שבבחי' היכולת אינו מספיק עדיין שיהי' על ידו בחי' אוא"ס הממלא את כל המציאות ולא הי' מקום לעמידת העולמות. ויובן ענין זה ע"פ מה שמבאר כ"ק אדמו"ר האמצעי בשער היחוד שלו⁴⁹, שצ"ל הידיעה בפרטיות בפרטי סדר ההשתלשלות וגם בפרטי ענין הצמצום, ובהמשך לזה מבאר, שגם לפני הצמצום הראשון יש ג' בחי' ומדריגות, וכמו בענין חפץ חסד (שזהו טעם כל הבריאה והצמצום הראשון) שיש בו ג' מדריגות לפני הצמצום עד לבחי' שיער בעצמו בכח כל מה שעתיד להיות בפועל⁵⁰, שגם דרגא זו היא לפני האור שהי' ממלא מקום החלל. והנה, גם הבחי' דחפץ חסד העצמי, אע"פ שאינה חסד ממש אלא חפץ בלבד לענין החסד (דחפץ הוא פני' הרצון, ענין התענוג⁵¹), הרי מובן שגם בשבילה צ"ל ענין הצמצום, כי, כל ענין של אור וגילוי יש צמצום הקודם לו, בכדי שמהיכולת יהי' ענין של אור, שהרי כל אור וגילוי הוא למטה באין ערוך מבחי' היכולת. וכמו בנפש, שהיכולת שבנפש היא למעלה שלא בערך מכל הגילויים, משא"כ האור שבנפש. ועד"ז יובן בענין חפץ חסד, שהוא ענין של גילוי, שענין היכולת הוא למעלה ובדקות (אידיעלער) יותר, וכדי שמענין היכולת יומשך הענין דחפץ חסד, הנה בשביל זה צריך להיות צמצום. ובזה גופא מבאר בשער היחוד שם שיש ג' דרגות, עד לדרגא האחרונה דשיער בעצמו בכח מה

47) שרש מצות התפלה פל"ד (קלו, א). 50) ראה ע"ח שם. ענף א. שער היחוד וראה גם אוה"ת ענינים ע' קמא. שם.

48) ראה סה"מ פר"ת ע' ז. וראה ספר הערכים שם ע' קסו. וש"נ. 51) ראה לקו"ת שה"ש כח, ד. שו"ת הצ"צ אה"ע ח"ב סרס"ג. ובכ"מ.

49) פ"י ואילך.

שעתיד להיות בפועל, ואח"כ ע"י עוד צמצום נעשה האוא"ס שהי' ממלא את כל המציאות.

ה) **ולבאר** ענין הצמצום (שזהו"ע שאוא"ס למעלה עד אין קץ) מביא בהמשך המאמר שלפני הצמצום הי' האוא"ס בגילוי, וכמ"ש בע"ח טרם שנאצלו הנאצלים הי' אור עליון פשוט ממלא את כל המציאות, והיינו שהי' גילוי אוא"ס. וממשיך לבאר, ששלימות הא"ס הוא כולל אור הבל"ג וכח הגבול, אלא שלפני הצמצום הי' גילוי האוא"ס הבל"ג, וכח הגבול שבא"ס הי' בהעלם (ולכן לא הי' מקום לעמידת העולמות).

והענין בזה, שגם לאחר כל הצמצומים הנ"ל, הי' אור עליון פשוט (שהוא אוא"ס הבל"ג) ממלא כל המציאות כו'. ולזה הוצרך להיות אח"כ הצמצום הראשון (בבחי' התפשטות האור כנ"ל), שהוא בבחי' דילוג גדול לגמרי יותר מכל הצמצומים שלאח"ז, להיותו בדרך סילוק דוקא (ולא צמצום סתם)⁵², שסילק אורו הגדול על הצד. ובפרטיות יותר יש בצמצום זה ב' פעולות⁵³. הא', סילוק האור שהי' ממלא מקום החלל, שזהו שגם בהעיגול עצמו נגע הצמצום (כמבואר במ"א). והב', המשכת הקו, ועוד זאת, שהקו הוא קו קצר, והיינו, דאף שמקו זה נברא אח"כ כל סדר ההשתלשלות, מ"מ נקרא קו קצר, לפי ערך העיגול הגדול, וכ"ש וק"ו בערך האור שלפני העיגול הגדול (שבשביל זה צ"ל עוד צמצום). ולאחרי זה היו עוד כמה צמצומים כו' בשביל התהוות כל העולמות עד לעוה"ז התחתון, וכפי שמבאר כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע בהמשך תער"ב⁵⁴ ובהמשך תרס"ו, שהצמצום הראשון הוא המקור לכל הצמצומים, שכללותם הם הצמצומים שבשם הוי' ושבשם אלקים והצמצומים שלמטה מזה, ועד שנמשך לספירת המלכות שעל ידה היא התהוות העולמות ב"ע. ועוד זאת, שע"י הצמצום הראשון הי' גם ענין שבירת הכלים דתוהו⁵⁴, שמזה נמשך למטה בריאת עוה"ז התחתון שהקליפות גוברים בו כו'⁵⁵.

ו) **אמנם** ענין הצמצום וההעלם אינו ענין של חסרון, אלא בו ועל ידו דוקא נעשית המשכת העצמות למטה. וכפי שמבאר כ"ק

53) ראה סה"מ עטר"ת ע' תרסד. תרפ"ז ע' לט ואילך. תרצ"ט ע' 63.

54) ח"ב ע' תתקפו ואילך.

55) ראה תניא פ"ו ופכ"ד.

52) ע"ח שבהערה 39. לקו"ת הוספות

לויקרא נא, ג ואילך. סה"מ תרפ"ט ע' שמג

ואילך. וש"נ. וראה ספר הערכים שם ע' קכד

ואילך. וש"נ.

אדמו"ר מהר"ש בד"ה מי כמוכה⁵⁶, שכל הענינים שבעולם הזה אינם אחיות עינים ח"ו, אלא הם מציאות אמיתית, כמ"ש⁵⁷ בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ. והיינו, שמצד הצמצומים אפשר שתהי' נתינת מקום לענין של אחיות עינים כו', אבל האמת היא שמציאות הכל היא המציאות האמיתית, מי כמוכה באלים הוי"ש⁵⁸, דאין עוד מלבדו⁵⁹. ובזה מבאר כ"ק אדמו"ר מהר"ש בדרוש הנ"ל, שגם בעולם הזה התחתון (שנבאר ע"י ריבוי צמצומים) נמצא עצמותו ומהותו ית' ממש. וכמבואר בתורה אור ד"ה פתח אליהו⁶⁰ שהמאור הוא בהתגלות, ולכן אפילו תינוקות יודעים שיש שם אלוהי מצוי כו', והו"ע שם שמים שגור בפי הכל⁶¹ (כמבואר בארוכה יותר בדרושי אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע⁶², ובדרושי כ"ק מו"ח אדמו"ר⁶³), והיינו, שהתגלות העצמות היא בעוה"ז התחתון. וזהו גם מה שפירש אדמו"ר הזקן⁶⁴ במאמר רז"ל⁶⁵ על הפסוק⁶⁶ מי כהוי' אלקינו בכל קראינו אליו, אליו ולא למדותיו, שהכוונה היא לעצמותו ומהותו ית', והרי כוונת הקטנים ועמי הארץ והנשים בתפלתם היא לעצמותו ומהותו ית', וכמאמר⁶⁷ אני מתפלל לדעת זה התינוק, שתפלת התינוק היא אל העצמות, אליו ולא למדותיו, ובאופן דבכל קראינו אליו, כדאיתא בתניא⁶⁸ שענין הקריאה הוא כבן הקורא לאביו, ויתר על כן, כאדם הקורא לחבירו.

ז) **וע"פ** כל הנ"ל יובן תוכן ענין מעשינו ועבודתינו בדרא דעקבתא דמשיחא, שדוקא בהיותנו בזמן כזה אשר החושך יכסה ארץ⁶⁹, בתכלית הצמצום, הנה שם גופא ממשיכים עיקר שכינה למטה, היינו לא רק שכינה סתם, אלא עיקר שכינה, עצמותו ומהותו ית' (וכנ"ל

56) סה"מ תרכ"ט ע' קמג [קנה] ואילך.
 57) בראשית א, א.
 58) פרשתנו טו, יא.
 59) ואתחנן ד, לה. וראה לקו"ש חכ"ה ע'
 202 הערה 86.
 60) יד, ריש ע"ב. וראה מאמרי אדה"ז
 תקס"ה ח"א ע' יב. ענינים ע' סח. ע. ועוד.
 61) ראה גם שערי תשובה ח, ב. תו"ח
 מקץ עד, ג. שער האמונה ו, א. ועוד.
 62) הגהות לד"ה פתח אליהו תרנ"ח ע'
 נב. סה"מ תרנ"ד ע' מג. תר"ס ע' מג. עזר"ת
 ע' קיג.
 63) סה"מ תרפ"ט ס"ע כג ואילך. וש"נ.
 64) הובא במכתב כ"ק אדמו"ר מהור"י צ
 (אג"ק שלו ח"ג ע' קמד ואילך. סה"מ תש"ט
 ע' 100. נעתק ב"היום יום" יא תשרי). וראה
 ד"ה באתי לגני וד"ה ויהי בשלח תשכ"א
 (תו"מ סה"מ באתי לגני ח"ב ע' שפו ואילך.
 ע' שצו ואילך. ע' תה ואילך).
 65) ספרי — הובא בפרס שער לב (שער)
 הכוונה פ"ב.
 66) ואתחנן ד, ז.
 67) שו"ת הריב"ש סקנ"ז. הובא בשרש
 מצות התפלה פ"ח.
 68) ספל"ז.
 69) ישע"י ס, ב.

בענין התפלה שהיא באופן דאליו ולא למדותיו, כתפלת התינוק שהיא אל העצמות), ובפרט ע"י העבודה באופן של מעשינו ועבודתינו, מעשה מלשון מעשין על הצדקה⁷⁰, שהו"ע האתכפיא (כמבואר בכמה דרושי חסידות⁷¹), ועבודה מלשון עיבוד עורות⁷², הנה עי"ז באים לגילוי עיקר שכינה למטה, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, במהרה בימינו ממש.

70) ראה בית יוסף לטור יו"ד סרמ"ח. קכא. תרצ"ט ע' 191. ובכ"מ.
71) סה"מ תרל"ו ח"ב ע' רפט. תרע"ח ע' 72) תו"א משפטים עה, א. ועוד.